ธรรมไขลาน

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชาวพุทธเราได้ทำบุญกุศล นี่เป็นประเพณีวัฒนธรรม เป็นเครื่องหมายของคนดี มันเป็นความดีอยู่แล้ว

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราทำคุณงามความดีของเราๆ เป็นวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา แล้วมันจะเป็นความสำคัญจากตัวเราเลย ถ้าเรามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา

วันสำคัญๆ ไง เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ วันพระ วันโกน เนสัชชิกครับ เป็นเรื่องปกติ พระภาวนาๆ เขาภาวนาของเขา วันพระไม่นอน เรื่องธรรมดาเลย เพราะวันธรรมดามันก็ภาวนาอยู่แล้ว

ภาวนาเพราะอะไร

เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วเราเกิดมานี่ เราเกิดมาแล้ว เราเกิดมาโดยอวิชชา โดยความไม่รู้ ด้วยความมืดบอด เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอน กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมาแล้วท่านวางข้อวัตรปฏิบัติของท่าน แล้วท่านสร้างเพชรน้ำหนึ่งไว้ เป็นครูบาอาจารย์ไว้มากมายมหาศาล แล้วเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ทำไมเราไม่ขวนขวาย ทำไมเราไม่เร่งรีบประพฤติปฏิบัติของเราให้เป็นตามความเป็นจริงขึ้นมาในหัวใจของเรา

ฉะนั้น เห็นภัยในวัฏสงสารก็มาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระเป็นนักรบ จะรบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากของตน มืดแปดด้าน งงเป็นไก่ตาแตก ภาวนาไปแสนทุกข์แสนยาก แสนทุกข์แสนยากไง

©2026 sa-ngob.com

โดยธรรมชาติ กิเลสมันชอบของมันอยู่แล้ว กิเลสมันพาไปทางกระแสสังคม ไปทางโลกไง นั่นน่ะเป็นสิ่งที่เป็นความสุข เป็นความพอใจของมนุษย์ มนุษย์ควรจะเสวยสุข

ในพระพุทธศาสนาไง ในพระไตรปิฎก เวลาภิกษุ ภิกษุณีที่บวชตั้งแต่อายุยังน้อยไง พอไปเจอฆราวาสญาติโยมเขา

“ยังหนุ่มยังแน่น มาบวชทำไม ต้องใช้ชีวิตทางโลกให้มันสนุกสนาน ให้มันครึกครื้น สุดท้ายแล้วเราค่อยมาบวชตอนแก่ๆ”

มีพระหลายองค์มากบอกว่า เราประพฤติปฏิบัติ เราจะไปเข้มข้นตอนที่เราแก่เฒ่า เราแก่ๆ แล้วเราจะไปเข้มงวดเอาตอนนั้น ตอนนี้เราสนุกครึกครื้นของเราไป

เฮ้ย! พูดอย่างนั้นได้อย่างไรวะ

แต่เขาก็พูดนะ เวลาพูดขึ้นมาแล้ว แล้วลูกศิษย์ลูกหาก็เชื่อฟังนะ เออ! เราก็อยู่กันไปด้วยความสนุกสนานครึกครื้นของเรา แล้วเราฟังธรรมไว้ให้มากๆ เราพยายามหาอาวุธไว้ เวลาแก่เฒ่าขึ้นมาแล้วเราจะประพฤติปฏิบัติให้เป็นพระอรหันต์ตอนแก่เฒ่า ตอนใกล้จะตายเลย

ประมาทได้ขนาดนั้น คำพูดอย่างนี้เป็นคำพูดของกิเลสที่มันหลอกลวงชาวโลก หลอกลวงนักประพฤติปฏิบัติอยู่แล้ว

เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นพระ เป็นนักรบ เวลาจะรบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยากของตน เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วนะ ท่านเห็นภัยในวัฏสงสารไง วันเวลาสำคัญมาก

วันเวลานะ เรามีเวลาแล้ว บวชเป็นพระแล้ว ทางกว้างขวางประพฤติปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง ทางฆราวาสเป็นทางคับแคบ แล้วทางคับแคบ คนที่มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่เป็นฆราวาสไง เขาก็ปรับทุกข์ของเขาว่า เราไม่มีเวล่ำเวลาจะประพฤติปฏิบัติไง เราต้องทำมาหากิน เราต้องอยู่กับสังคม จะต้องเท่าเทียมเขา

เวลากิเลสมันเป็นอย่างนั้นน่ะ แล้วกิเลสมันก็ฟูขึ้นมา เพราะมันฟูขึ้นมาเป็นครั้งเป็นคราว แล้วเวลามันศรัทธาความเชื่อขึ้นมาก็เป็นครั้งเป็นคราว เป็นครั้งเป็นคราว เห็นไหม ทางของฆราวาสเป็นทางคับแคบ

©2026 sa-ngob.com

ทางของพระ ทางของนักปฏิบัติเป็นทางกว้างขวาง ๒๔ ชั่วโมงใส่เข้าไปเลย

แล้วครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ใครมีอำนาจวาสนา เวลาหมู่คณะไง หมู่คณะเป็นสัปปายะ ถ้าหมู่คณะเป็นสัปปายะ ไปเจอหมู่คณะที่ดีงาม หมู่คณะที่ดีงามเขาจะประพฤติปฏิบัติของเขา เขาจะขวนขวายของเขา ถ้าขวนขวายของเขา เวลาประพฤติปฏิบัติเขาหลีกทางให้ เขาพยายามคุ้มครองดูแลไม่ให้ใครเข้าไปกวนไง แล้วเอาจริงเอาจังของเราขึ้นมาไง แล้วถ้าไปเจอหมู่คณะ หมู่คณะที่มันไม่จริงใจต่อกันน่ะ มันมีเล่ห์มีเหลี่ยม มีซับมีซ้อน ไอ้นั่นเราเก็บบริขาร เราก็ไปของเรา

แล้วเอาจริงเอาจังของเรา วันพระ วันโกนไม่นอน

ไอ้เรื่องไม่นอน ไอ้เรื่องอดนอนผ่อนอาหาร มันเป็นวิธีการนะ ไม่ใช่เอามาคุยอวดกันว่าใครทำได้มาก ใครทำได้น้อย ไม่สำคัญ สำคัญที่ว่าทำแล้วได้ผลหรือไม่

เวลาอดอาหารนะ เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา มันอยู่ที่วาสนานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔๙ วัน จนขน รากของขนเน่าหมด ร่วงโรยหมด กิเลสมันไม่ได้อยู่ที่ร่างกาย ถ้าไม่อยู่ที่ร่างกาย มาฟื้นฟูร่างกายแล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้า ลมหายใจออกไง ปฐมยาม มัชฌิมยาม ปัจฉิมยาม เวลาเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา เวลาอรุณขึ้นมา นั่นน่ะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอกเลยนะว่า พระนี้ห้ามอดอาหาร ห้ามอดอาหาร

คำว่า “ห้ามอดอาหาร” ห้ามอดอาหารสำหรับผู้ที่โง่เขลาเบาปัญญา ถ้าโง่เขลาเบาปัญญาขึ้นมาว่า การอดอาหารมันเป็นวิธีการประพฤติปฏิบัติ คนทุกข์คนจนคนเขาก็ไม่มีจะกินของเขา แล้วมันเป็นการประพฤติปฏิบัติตรงไหน มันไม่ได้เป็นการประพฤติปฏิบัติเลย

คนเราต้องขยันหมั่นเพียรขึ้นมา มีปัจจัยเครื่องอาศัยสมบูรณ์แบบของเขา เขาอยู่สุขอยู่สบายของเขา นั่นเพราะว่าเขาแสวงหาของเขา ไอ้เราอัตคัดขาดแคลนขึ้นมา แล้วเราไม่มีจะกิน มันเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมหรือ ไม่เห็นใช่เลย

แต่เวลาปฏิบัติก็สัปหงกโงกง่วง เวลาปฏิบัติไปแล้วเราอยากจะปฏิบัติให้มีหนทางของเราขึ้นมาตามความเป็นจริงไง แล้วกิเลสมันก็ต่อมันก็ต้าน

เวลาอดนอนผ่อนอาหาร ถ้าในบุพพสิกขา ถ้าเธอออดนอนผ่อนอาหารเป็นวิธี เป็นอาวุธ เป็นที่การจะประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นการส่งเสริม เราตถาคตอนุญาต

©2026 sa-ngob.com

อนุญาตให้คนที่ฉลาด คนที่รู้จักทางสายกลางในพระพุทธศาสนา คำนวณถึงธาตุขันธ์ของเราว่ามีกำลังมากน้อยแค่ไหน

แล้วเวลากิเลสมันดื้อมันด้าน เวลาธาตุขันธ์ทับจิตๆ คนภาวนาไม่รู้จัก ธาตุขันธ์ทับจิต เวลาธาตุ ๔ ไง กินอิ่มนอนอุ่น แหม! สุขสบายมาก นั่งสัปหงกโงกง่วง หลับจนน้ำลายไหลเลย ยังไม่รู้ตัวนะน่ะ มันมีความสุขตรงไหน นี่ธาตุ ๔

ขันธ์ ๕ เวลาความโลภ ความโกรธ ความหลงที่มันรุนแรง เวลาผลกระทบไง ไปเห็นกระทบกระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไปกระทบสิ่งที่ไม่พอใจ มันกระทบใจที่รุนแรง ขันธ์ ๕ มันกำลังเต็มที่เลย นี่ธาตุขันธ์ทับจิตๆ ไม่รู้จักเลยหรือ

นักภาวนาเขารู้ เขาผ่อนของเขา อดนอนผ่อนอาหาร ธาตุขันธ์มันต้องเบาลง

อดนอนก็เพื่อไม่ให้ขันธ์ ๕ มันเข้มแข็งแข็งแรงของมัน เวลาผ่อนอาหารๆ ก็ไม่ให้ธาตุ ๔ สิ่งที่มันสะสม สิ่งที่เป็นไขมัน สิ่งที่เป็นธาตุ ๔ ทับที่หัวใจ แล้วนั่งก็สัปหงกโงกง่วง อดนอนผ่อนอาหารสำคัญตรงนี้

แต่ว่าการสำคัญๆ มันเป็นวิธีการ มันไม่ใช่มรรคไม่ใช่ผล เวลาประพฤติปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มรรค ๘ ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา แล้วอดนอนผ่อนอาหารมันเป็นสายกลางตรงไหน

ถ้ามันเป็นสายกลางอยู่บ้าง ก็ตรงสติปัญญาว่า เราจะผ่อนอาหารของเรา เราจะตั้งสติของเราเพื่อไม่ให้ธาตุขันธ์รุนแรงเกินไป แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติของเราให้เป็นตามความเป็นจริงของเรา ถ้าเป็นความจริงของเรา เห็นไหม

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เราได้ทำบุญทำกุศลของเราแล้วเป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเป็นประเพณีวัฒนธรรมของเรา ทำบุญกุศลมากน้อยขนาดไหน เวลาจะพ้นจากทุกข์ต้องเป็นการประพฤติปฏิบัติ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์

นี่เวลากิเลสมันเฟื่องมันฟูขึ้นมาไง ฟังเทศน์ๆ ไง ฟังเทศน์ฟังธรรม เราตั้งสติไว้ คนฟังเทศน์เป็นเขาตั้งสติไว้ ตั้งสติกับตัวเรานี่แหละ ไม่ต้องส่งออกไปไหน ไม่ต้องคอยว่าจะจำให้ได้ทั้งหมด ไม่ต้อง โอ้โฮ! เทศน์มาแล้วมันจะมหัศจรรย์ โอ้โฮ! ปัญญามันจะเกิด ไม่ต้อง

ตั้งสติไว้ เสียงเทศน์มันมาเอง

©2026 sa-ngob.com

เวลาเสียงเทศน์ของมันมาเองนะ เราฟังของเรา เราฟังของเรา มันกล่อมหัวใจของเราไง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วมันยังไม่เข้าใจหรือมันยังต่อต้าน มันไม่ยอมรับนะ ฟัง สิ่งที่ฟังแล้วมันจะตอกย้ำๆ ไง ตอกย้ำของเราให้มันชัดเจนขึ้นมา ถ้าชัดเจนขึ้นมา เราทำของเราขึ้นมานะ เวลาจิตที่มันฟังธรรมๆ ไง เวลาจิตมันลงนะ มันลงเลยนะ จิตมันสงบเลย โอ้โฮ! จิตนี้เป็นของเรา สัมมาสมาธิ

เสียงเทศน์อยู่แว่วๆๆ อยู่ข้างนอกนู่น เสียงก็ส่วนเสียงไง แต่เราก็อาศัยเสียง อาศัยเสียงนี้อาศัยจิตเกาะไป เกาะเสียงนั้นไปๆ เกาะเสียงนั้นด้วยเหตุด้วยผล ฟังธรรมๆ ฟังธรรมของเรา ถ้าฟังธรรมๆ ถ้ามันมีสติมีปัญญาของมัน จิตมันจะลงของมันไง เวลาจิตลงของมัน โอ้โฮ! มหัศจรรย์ในใจของตนนะ มันสุข มันมหัศจรรย์

คนมาถามปัญหาเรื่องนี้เยอะมาก เวลามันลง มันเป็นอย่างนั้น

เป็นอย่างไร เป็นตัวของตัวเอง นี่เวลามันเป็นข้อเท็จจริงไง

แต่เวลามันเป็นธรรมไขลาน ธรรมไขลานไง เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เวลาผู้ที่จะออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเราจะออกประพฤติปฏิบัติ เราต้องมีการศึกษา ศึกษานักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก ศึกษาเปรียญ ๙ ประโยค ศึกษาจบแล้วทรงจำธรรมวินัย ทรงจำธรรมวินัย ทรงจำไว้ทำไม

ทรงจำไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติไง

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

ปริยัติ การศึกษาเล่าเรียนมา ทรงจำธรรมวินัย เป็นสงฆ์ เป็นพระ เป็นนักบวชเพื่อเผยแผ่ธรรมๆ เพื่อเผยแผ่ไปให้เพื่อสังคมไง ที่ไหนเขาเดือดเขาร้อน ที่ไหนเขามีปัญหาขึ้นมา ให้สัจธรรมนี้เป็นผู้คุ้มครองดูแล เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรไง นี่ไง เผยแผ่ธรรมๆ

ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ธรรมะไขลาน จำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ธรรมไขลานไง แล้วเวลาจะออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

ปริยัติก็คือปริยัติ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ศาสดาของเรา เรากราบเราไหว้เราบูชาของเรา เราให้เป็นความจริงของเราขึ้นมาไง

เวลาฟังธรรมๆ รู้แล้วๆ รู้ทุกเรื่อง ก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหมดแล้ว รู้หมดเลย

©2026 sa-ngob.com

รู้แล้วก็สงสัย รู้แล้วมันก็ดื้อ รู้แล้วมันก็แถ ธรรมะไขลาน มันไขลาน กิเลสมันไขอยู่อย่างนั้นน่ะ แล้วก็ดื้อด้าน ดื้อด้านด้วยนะ นี่ไง รู้แล้วๆ รู้ไปหมด แหม! เป็นสมาธิ แหม! ออกฝึกหัดใช้ปัญญา โอ๋ย! ปัญญามันแยกมันแยะ มันเข้าใจไปทั้งสิ้นเลย

ธรรมะไขลาน ก็มันจำมาทั้งนั้นน่ะ สัญญาทั้งนั้น

เวลาครูบาอาจารย์ที่จะอบรมบ่มเพาะ ท่านสั่งสอนเรานะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศนาว่าการหลวงตาพระมหาบัวท่านบอกเลย ตรงไหนที่มันเป็นความสำคัญท่านข้ามหมด ท่านบอกว่าพูดไม่ได้ เดี๋ยวกิเลสมันเอาไปใช้สอย มันจะไขลาน มันเป็นสัญญา

คนที่มันรู้ รู้หมดแล้ว รู้ทุกเรื่อง รู้เลย แต่ไม่รู้อะไรเลย

สิ่งที่รู้ๆ มันเป็นทางวิชาการ มันเป็นทฤษฎี เป็นธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราอยากจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ห่วงนักห่วงหนาว่าเราปฏิบัติแล้วมันจะออกนอกลู่นอกจาก เราต้องมีการศึกษา เราต้องศึกษามาเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านจบเป็นมหา เวลาท่านไปหาหลวงปู่มั่น

มหา มหามาหาอะไร มาหามรรคผลนิพพานหรือ มรรคผลนิพพานไม่ใช่อยู่ในตำรา มรรคผลนิพพานไม่ใช่อยู่ในต้นไม้ภูเขา ไม่ใช่อยู่ในทรัพย์สินใดๆ ทั้งสิ้น มันอยู่ที่หัวใจของคน เวลาศึกษามาแล้ว ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหัศจรรย์ นี่เป็นศาสดาของเรา เคารพบูชาเทิดทูนเก็บไว้ในสมอง สมองลิ้นชัก แล้วลั่นกุญแจมันไว้นะ อย่าให้มันออกมา ถ้าปฏิบัติไปพร้อมกับทฤษฎีการศึกษามานั้น มันจะเตะมันจะถีบ

มันจะเตะมันจะถีบคือมันรู้ไปก่อนนะ “รู้แล้วๆ รู้หมด ธรรมะนี้เข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นชัดเห็นเจนเลยล่ะ”

ไม่รู้อะไรเลย

นี่ไง ลั่นใส่ลิ้นชักสมองไว้ แล้วลั่นกุญแจไว้ อย่าให้มันออกมา ให้ประพฤติปฏิบัติไปตามความเป็นจริง แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์เหมือนกัน ปริยัติ ปฏิบัติอันเดียวกันเลย

©2026 sa-ngob.com

แต่ที่มันมีปัญหาวุ่นวายอยู่นี่เพราะรู้แล้วๆ นี่แหละ

เพราะมันไม่รู้ แล้วมันอวดรู้

ฉะนั้น เวลาฟังธรรมๆ ตั้งสติไว้ เวลาเสียง เสียงก็สักแต่ว่าเสียง แต่เวลาแสดงธรรมๆ เวลาเราพุทโธๆ ของเรา เราหายใจเข้านึกพุท หายใจออกโธ เราใช้อานาปานสติ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราก็เพื่อต้องการให้จิตเราสงบระงับเข้ามา ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา กิเลสมันสงบตัวลง

ถ้ากิเลสมันไม่สงบตัวลง กิเลสมันไปพร้อมกับความรู้สึกนึกคิด มันสงบตัวไม่ได้หรอก แล้วมันกีดมันขวางไปอย่างนั้นน่ะ มันกีดมันขวางไปตลอด แต่เวลาปฏิบัติไปด้วยความคุ้นชิน ด้วยความเคยชิน มันก็บอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ

แล้วเป็นธรรมแล้วมันมีอะไรเจริญงอกงามขึ้นมา เป็นธรรมแล้วมีสิ่งใดเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมาบ้าง

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์เป็นพระอรหันต์จริงๆ นะ เป็นพระอรหันต์จริงๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารับรองเองว่าเป็นพระอรหันต์

คำว่า “เป็นพระอรหันต์” มันต้องมีเหตุมีผล มันมีที่มาที่ไป มันต้องมีสัจจะมีความจริงสิ ถ้ามันมีสัจจะมีความจริงขึ้นมา เห็นไหม

เวลาฟังธรรมๆ แล้วจิตมันลง มันแว่วๆ แว่วๆ จิตมันลง มันมีความสุขของมันน่ะ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ๆ เวลาจิตมันลง มีความสุขไหม มี แล้วเดี๋ยวมันก็เสื่อมไหม เสื่อม แล้วจะทำต่อไปอย่างไรล่ะ

นี่ไง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ก็เพื่อหนทางการก้าวเดิน แล้วหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอบรมบ่มเพาะขึ้นมา เพชรน้ำหนึ่งๆ เพชรน้ำหนึ่งมันต้องสิ้นกิเลส เวลาสิ้นกิเลสนะ เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป แล้วเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่ไง บุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ ผล ๔

แล้วเอ็งมีอะไร รู้แล้ว รู้หมด แต่ไม่รู้อะไรเลย รู้นั่นก็รู้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่รู้อะไรเป็นชิ้นเป็นอันทั้งสิ้น

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง

©2026 sa-ngob.com

สติ เวลาล้มลุกคลุกคลาน เวลาเรามีความทุกข์ความยาก มันเผลอไผลไปน่ะ มันเสวยอารมณ์ มันรู้แล้วๆ แต่มันทุกข์มันอยากอยู่อย่างนั้นน่ะ วันไหนถ้ามันตั้งสติได้ เอ๊อะ! นี่มันทุกข์เพราะใครล่ะ ทุกข์เพราะเราคนเดียว ทุกข์เพราะความโง่ของเราเองทั้งนั้นน่ะ ถ้าสติมันมา สติมาแล้ว

นี่ไง หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดไว้นะ “ฝ่ามือนี้สามารถกั้นพายุลมแรงในมหาสมุทรได้” ท่านพูดของท่านเลยล่ะ

เราฟังนี้ แหม! มันซึ้งมาก ฝ่ามือก็สตินี่ไง พายุอารมณ์ พายุที่มันทุกข์มันยากที่มันถาโถมเข้ามาสู่หัวใจของเรานี่ สติมาเท่านั้น จบหมดครับ พอสติมา มันระลึกได้ ทำไมเราโง่เง่าเต่าตุ่นได้ขนาดนี้ ให้กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันฉุดกระชากลากไปจนจะไม่เหลือสิ่งใดเป็นชิ้นเป็นอันเลย แล้วเราก็ว่าเราเป็นนักปฏิบัติไง

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราอยากจะประพฤติปฏิบัติของเรา ไอ้แค่สตินี้ก็ยังจะฝึกฝนขึ้นมาให้เป็นชิ้นเป็นอันของเราเองไม่ได้ ถ้าสติๆ มันก็เป็นทฤษฎีซะ สติๆ มันก็เป็นตัวอักษรซะ สติๆ ก็สอนคนอื่นซะ แล้วตัวเองล่ะ ทุกข์เจียนตาย

แต่ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ไม่ใช่ไขลาน ไขลาน กิเลสมันพาไขด้วยนะ เวลาไขลานขึ้นมาแล้วแต่ว่าอารมณ์ดี อารมณ์ร้าย อารมณ์ดี แหม! จะบรรลุธรรมเลยล่ะ อารมณ์ร้าย มันทำลายตัวเองเจ็บแสบนัก

แต่ถ้าเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัด วางข้อวัตรปฏิบัติไว้เป็นเครื่องอยู่ของใจๆ เครื่องอยู่ของใจ เราไว้วางใจตัวเองเราไม่ได้ทั้งสิ้น

เราจะมีสติสัมปชัญญะตลอดไป เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ผู้ที่ปฏิบัติใหม่ ให้พุทโธๆ ท่องพุทโธทั้งวันทั้งคืน อย่าให้มีช่องว่างเลย ถ้ามีช่องว่าง มันไหลไปหมด ทำอย่างนั้นบ้างไหม

แต่เราอยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ทำอย่างนั้นจริงๆ นะ ๒๔ ชั่วโมงท่องพุทโธอย่างเดียว ท่องพุทโธอย่างเดียวคือผูกหัวใจไว้กับพุทธะ

ปฏิบัติใหม่ๆ ล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้น ปฏิบัติใหม่ๆ ไม้ดิบๆ จุดไฟไม่ติดหรอก แล้วเวลาจุดไฟติดมันมีศรัทธา ศรัทธามันก็แปรปรวนได้ ศรัทธาๆ นั่นน่ะ ศรัทธาไง รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ศรัทธาๆ เราพยายามฝึกหัดปฏิบัติ ล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้นน่ะ

©2026 sa-ngob.com

แต่ถ้ามีวาสนาขึ้นมา มีสติ เราทุกข์เพราะอะไร เราทุกข์เพราะเราเข้าใจผิด เราเห็นผิดทั้งนั้น มันถึงทุกข์ แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร มันรัดคอตายเลย เป็นพวงดอกไม้นะ เป็นพระกรรมฐาน เป็นลูกศิษย์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เป็นนักปฏิบัติ เป็นผู้เข้มแข็ง มีเชาวน์ มีปัญญา

ตายหมดล่ะ

แต่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะขึ้นมา มันระวังตัวตลอดเวลา แล้วระวัง พุทโธๆ ทั้งวันทั้งคืนน่ะ ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นพระอรหันต์ๆ ท่านทำอย่างนี้มาทั้งนั้นน่ะ มันอยู่ในปฏิปทาพระธุดงคกรรมฐานนะ เวลาเริ่มต้นประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เอาจริงเอาจังอย่างนั้น เอาจริงเอาจังอย่างนั้นมันก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามข้อเท็จจริง

แล้วถ้าตามข้อเท็จจริง ถ้าจิตมันลง เห็นไหม เวลาฟังธรรมๆ เสียงมันสักแต่ว่าเสียง จิตมันลงของมันนะ มันมีความสงบสุขของมัน เสียงแว่วๆๆ อยู่ข้างนอก ไม่ต้องตื่นเต้น ไม่ต้องตกใจ เพราะจิตมันเป็นอิสระ เป็นตัวของมันเอง ถ้ามันออกมารับรู้ก็ออกมารับรู้ ถ้าไม่ออกมารับรู้ ให้อยู่อย่างนั้น ให้อยู่อย่างนั้น

เวลาหลวงตาท่านสอนไว้ จิตสงบแล้ว ถ้าจะออก อย่าพรวดพราดออก ถ้าพรวดพราดออกสมาธิแล้ว มันจะเข้าสมาธิได้ยากต่อไปข้างหน้า

เวลาจิตมันสงบแล้วด้วยสติ ด้วยกำลังของตนนะ มันจะสงบระงับเข้ามา แล้วถ้ามันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน เวลามันคลายตัวออกมา เวลามันคลายตัวออกมา แต่ถ้ามันอยู่ในจังหวะหรืออยู่ในโอกาสที่เราจะต้องเลิก เราไปพรวดพราด เราไปดึงมันออกมา ต่อไปจะเข้าได้ยาก

นี่สัมมาสมาธิ มีการเข้าและการออก

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ธรรมะไขลาน “สมาธิมีเข้าและออกด้วยหรือ ดิฉันก็เป็นสมาธิอยู่ตลอดเวลา ก็เป็นสมาธิอยู่แล้ว ขนาดคุยกับหลวงพ่อ ดิฉันก็มีสมาธิอยู่นะคะ”

จะอ้วก มันเป็นไปได้อย่างไร เวลามันพูดอยู่ คำพูดมันออกมาอย่างนั้นน่ะ

แต่ถ้าคนมีวาสนาของเขา เวลาเขามีความชำนาญของเขา เขาชำนาญในวสีของเขา ชำนาญในวสี เขาดูแลของเขา ถ้าดูแลของเขา ดูแลไว้ทำไม

©2026 sa-ngob.com

เวลาจิตมันสงบแล้วมันมีความสุขความสงบของมัน เวลามันคลายตัวออกมา เวลาจิตมันเสื่อม เวลาถ้ามันเสื่อม มันควบคุมดูแลไม่ได้นะ มันพยายามแสวงหา จะตะครุบ จะตะเกียกตะกาย จะเอา เอาให้ได้ ทุกข์เกือบตาย ยิ่งจะเอาให้ได้ มันยิ่งส่งออก ยิ่งจะเอาให้ได้ มันยิ่งกระเจิดกระเจิงไปเลยล่ะ

นี่ไง เวลาหลวงตาพระมหาบัว จิตท่านเสื่อม ที่ไปหาหลวงปู่มั่นไง

“มหา มหานะ ไม่ต้องไปเดือดร้อน จิตถ้ามันเสื่อม ให้มันเสื่อมของมันไป เวลาจิตนี้มันเหมือนเด็กๆ มันต้องการอาหารของมัน เด็กมันหากินเองไม่เป็นหรอก เราหาอาหารมาไว้ ให้พุทโธๆๆ ไว้นะ เดี๋ยวมันกลับมาเอง”

แล้วท่านก็บอกว่า มันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ มันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ เป็นจริงๆ เพราะอะไร เป็นจริงๆ เพราะได้พิสูจน์ตรวจสอบแล้ว

ถ้ามันยัง “รู้แล้วๆ” นะ ไอ้ธรรมะไขลานมันยังไม่รู้หรอก แล้วมันจะเสื่อมอยู่อย่างนั้น แล้วเสื่อมไปจนเป็นกรรมฐานม้วนเสื่อ คือเลิกปฏิบัติไปเลย

มันเสื่อมไปขนาดไหนแล้วจะเอามันกลับมานี่นะ พุทโธๆๆ อยู่อกเกือบแตก เพราะอะไร

เพราะท่านอยู่ที่จักราช ท่านทำสมาธิได้ด้วยสติปัญญาของท่าน ด้วยการดูจิตไว้เฉยๆ เวลาจิตมันไปเสื่อม เสื่อมเพราะไปทำกลด กลับไปที่บ้านตาดนั่นแหละ มันเสื่อมหมดเลย แล้วจากจิตเสื่อมนั้นน่ะเอาขึ้นมาไม่ได้ ไปหาหลวงปู่มั่นไง

เวลาไปหาหลวงปู่มั่น จิตมันเสื่อมไปหมดแล้ว แล้วเสื่อมไปแล้วมันล้มลุกคลุกคลาน ภาษาทุกข์นะ ภาษากิเลสนะ เจียนตาย เพราะคนเรามันเคยสุขเคยสงบ มันมีความสุขมาก แล้วตอนนี้หันรีหันขวาง ไปข้างหน้าก็ไม่ถูก ไปข้างหลังก็ไม่ได้ จะทำอย่างไรเนี่ย

อย่าไปเดือดร้อนกับมัน เพราะเดือดร้อน เพราะตะเกียกตะกาย เพราะจะเอาให้ได้ๆ มันยิ่งจะเป็นจะตาย จะเป็นจะตายเพราะอะไร

กิเลสมันบีบบี้สีไฟไง กิเลสมันโหมใส่ไง

โหมใส่อะไร

©2026 sa-ngob.com

โหมใส่ผู้ที่มีบุญมีกุศลคนหนึ่งให้เลิกการภาวนาไป โหมใส่เพราะผู้มีบุญกุศล ผู้ที่จะฝึกหัดปฏิบัติที่เจริญงอกงามขึ้นไปให้มันติดขัดอยู่อย่างนั้น นี่กิเลสมันร้ายกาจนัก กิเลสนี่

กิเลสคืออะไร

เจ้าวัฏจักร พญามารไง พญามาร อวิชชามันมีลูกสาว ๓ คน ความโลภ ความโกรธ ความหลงไง มันมีลูกมีหลานของมันเป็นครอบครัวเลย ครบครัวของมารน่ะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เวลาจะชำระล้าง อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาไง อวิชชาพญามารคร่ำครวญๆ ลูกสาว ๓ คน “พ่อๆ เดี๋ยวหนูจัดการให้ค่ะ หนูจัดการให้ค่ะ”

เวลามันเอาจริงเอาจังขึ้นมา เขาชำระล้าง เขาสำรอก เขาคายทั้งสิ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเยาะเย้ยครอบของมาร เยาะเย้ยตั้งแต่อวิชชาพญามาร ลูกสาวของพญามารเยาะเย้ยๆ

“รู้แล้วๆ” ไม่เห็นมีอะไรเลย

เวลาจิตมันเสื่อม เวลาจิตมันเสื่อมแล้วมันอยากได้ อยากเอาคืน เพราะเวลาอยากเอาคืน นี่แหละอุบายหรือกิเลสเชิงซ้อนที่กิเลสมันซ้อนเข้ามาไง นี่ไง ธรรมะไขลานๆ มันใช้ไขลานเอา มันใช้ความจำเอา มันใช้เรื่องโลกๆ ใช้ความคิดแบบวิทยาศาสตร์แบบโลกนี้ไง นี่ธรรมะไขลาน

ธรรมะตามความเป็นจริง เวลามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาไง เอาจริงเอาจังนะ

เวลาหลวงปู่มั่นบอก ให้พุทโธๆ ไว้ เด็กมันต้องการอาหาร

เวลามันต้องการอาหารนะ ถึงเวลาแล้วถ้ามันหิวมันกระหายขึ้นมา ถึงเวลามันหิวมันกระหายขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเราไม่สนใจมัน เราพุทโธๆๆ ของเรา เราก็ยังสะสม พุทโธๆๆๆ อยู่อย่างนั้น พุทโธๆ อยู่อย่างนั้น แต่กิริยา แต่กิเลสที่มันครอบงำอยู่ มันก็แผลงฤทธิ์เต็มที่เหมือนกัน ท่านถึงบอกว่าอกจะแตกเลย เพราะเคยชิน

๑. เคยชิน

๒. กิเลสมันย่ำยี

กิเลสนะ มันย่ำยี แล้วมันไม่ยอมปล่อยให้ใครรอดจากการคุก จากการครอบงำของมัน เด็ดขาด แต่ละคนๆ ที่จะพ้นจากน้ำมือของกิเลส กิเลสมันพลิกมันแพลง มันต่อมันต้าน ฉะนั้น เวลา

©2026 sa-ngob.com

ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติแต่ละขั้นแต่ละตอน ท่านถึงได้สยดสยองกับกิเลส สยดสยองกับกิเลสในใจของเรานี่แหละ

แต่เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราบวชเป็นพระ นี่ก็สังคมสงฆ์ มีหมู่มีคณะ เราก็ปรึกษาหารือกัน ใครมีช่องทางอย่างไร เพราะอะไร นี่ไง จริตนิสัยของแต่ละคนไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาของคนแตกต่างกันไป แต่แตกต่างกันมากน้อยขนาดไหน เราก็พยายามที่จะสร้างคุณงามความดีของเรา เราพยายามจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะคบหมู่สงฆ์ คบนักรบด้วยกัน นักรบด้วยกันมันจะชวนกัน มันพยายามจะลากถูกันไปในการประพฤติปฏิบัติไง

ไม่ใช่ “รู้แล้วๆ” ธรรมะไขลาน ให้กิเลสมันไขอีกต่างหาก แล้วไม่ลงมือลงแรง ลงกำลังอะไรของตัวเลย แล้วมันจะเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาได้อย่างไร

เวลามันจะเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาฟังธรรมๆ เวลาจิตมันลง เสียงแว่วๆๆ ไม่เป็นไร ถ้ามันคลายตัวออกมา เราก็รับรู้ แล้วเรารักษาของเรา เห็นไหม

สิ่งที่รักษาของเรา หมายความว่า พอจิตมันสงบแล้วน้อมไปให้เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้ามันน้อมไปให้เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงนะ มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

แต่ไอ้พวกธรรมะไขลานน่ะ “จิตสงบแล้วก็พิจารณากายสิ จิตสงบแล้วก็พิจารณากาย”

ฟังจนเบื่อ กายอะไรวะ กายอย่างไร พิจารณากายๆ ธรรมะไขลานทั้งนั้นน่ะ

พิจารณากาย จิตนะ ถ้าจิตสงบแล้วไปเห็นกาย เห็นอย่างไร

ถ้าจิตมีอำนาจวาสนา ถ้าเห็นกาย เห็นเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ เห็นทั้งร่างกายก็ได้ ครูบาอาจารย์บางองค์เห็นเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง เห็นอวัยวะจากภายใน ถ้าเห็นแล้วมันอุคคหนิมิต นิมิต สิ่งนั้นมันมีและมันเห็นอยู่จริงหรือไม่ ถ้ามีสัมมาสมาธินะ มันจะอยู่มันได้ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิแวบๆๆ ถ้าสมาธิไม่มีกำลัง มันไม่อยู่หรอก

“จิตสงบก็พิจารณากายสิ จิตสงบแล้วพิจารณากายสิ”

แล้วกายที่ไหนล่ะ กายก็รูปร่างร่างกายเรานี่ไง ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ นี้ไง นี่กายนอก กายนอกเริ่มต้นตั้งแต่คนที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แล้วเวลาศึกษาแล้ว สิ่งนี้ชีวิตนี้จริงตามสมมุติ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มันเป็นสมมุติบัญญัติ แล้วถ้าเราเริ่มต้นสิ่งใดไม่ได้ ผู้ที่

©2026 sa-ngob.com

ฝึกหัดปฏิบัติเขาก็ฝึกหัดพิจารณากายอย่างนี้ ถ้าพิจารณากายอย่างนี้ พิจารณากายแล้วมันสลดสังเวชหรือไม่

เวลาพระปฏิบัติ เวลาปฏิบัติแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ไปเที่ยวป่าช้าๆ ถ้ามันไม่รู้ไม่เห็นสิ่งใดเลย ก็ไปเห็นกายนอกนั้นซะ กายของบุคคลที่ตายแล้วมันเน่ามันเปื่อย มันพิจารณาอะไร แล้วถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันจะเห็นกาย มันจะเห็นอย่างไร

การเห็นกายๆ จิตมันสงบ ถ้ามันเห็นกาย มันสะเทือนกิเลสนะ ถ้ามันเห็นจริงน่ะ ถ้ามันเห็นจริง พิจารณากาย

“จิตสงบแล้วพิจารณากายสิ”

แล้วพิจารณาอย่างไร

ธรรมะไขลาน มันไขลานเอาไง มันไขลานเลย สูตรสำเร็จ “พิจารณากายสิคะ แล้วเห็นกายแล้ว”

แต่ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง กายนอก กายนอกนะ ให้ไปเที่ยวป่าช้าๆ แล้วมันสลดสังเวชนะ คนเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มีอำนาจวาสนานะ ฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันเป็นความจริง ไอ้กิเลสของเราเป็นความจอมปลอม ถ้าความจอมปลอมเราก็จะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา

ถ้าเราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา เรามีวาสนา มีวาสนา เพราะคนที่คิดว่าจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติน้อยมาก เพราะอะไร เพราะมันทุกข์มันยาก มันลำบาก มันทุกข์มันยาก มันลำบาก มันหนทางไง

เวลาผู้ที่พาหิยะฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์เลย ทำไมเขาไม่ต้องทุกข์ยากมากล่ะ

นั่นเขาทำมา ผู้ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ผู้ปฏิบัติง่ายรู้ยาก ผู้ปฏิบัติยากรู้ง่าย และผู้ปฏิบัติยากรู้ยาก เพราะอำนาจวาสนาของคนมันจะเข้ามาถึงบุญกุศลนี้ไง กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เราทำเรามา ทั้งนั้น ถ้าเราทำมาแล้วมันจะตรงจริตนิสัย

การประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันตรงจริตนิสัย มันตรงกับเคมี ตรงกับความชอบ คือตรงกับกิเลสของตนนั่นแหละ แต่ถ้ามันไม่ตรงกับกิเลสของตน มันไปไหนมา สามวาสองศอก รู้แล้วๆๆ อยู่อย่าง

©2026 sa-ngob.com

นั้นน่ะ แล้วรู้อะไร รู้กิเลสมันบีบบี้สีไฟ รู้กิเลสมันพลิกมันแพลง รู้กิเลสมันเอาไว้อยู่ในอำนาจของมันตลอดไป

ทั้งๆ ที่เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราเชื่อมั่นด้วย เราเชื่อมั่นเพราะอะไร เพราะมีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมาได้ตามความเป็นจริง ก็เป็นความจริงของท่าน แล้วท่านเป็นครูบาอาจารย์ที่ดีงามด้วย เวลาเทศน์ ที่สำคัญๆ ข้ามไปๆ เพราะเดี๋ยวไอ้พวกนี้มันเอาไปจำ จำไปแล้วมันรู้ไปแล้ว มันจะเป็นโทษเป็นภัยกับมัน

ท่านยังขนาดนั้นนะ ท่านพ้นไปแล้วท่านยังห่วงใย ท่านยังคุ้มครองดูแลไอ้สัทธิวิหาริกผู้ที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาของท่านเพื่อเจริญงอกงามขึ้นมา ไม่คุยโตโอ้อวด โม้ โป้ปดมดเท็จไปเรื่อยเปื่อย

คนพูดโกหกจะทำความชั่วอย่างอื่นไปไม่มี

แล้วไอ้พวกที่โกหกมดเท็จพูดไป “รู้แล้วๆ”

รู้อะไร รู้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงจำธรรมวินัย แต่ถ้ารู้ตามความเป็นจริงของตนนะ กองทัพธรรม กองทัพธรรมคือสติ สมาธิและปัญญา กองทัพธรรมจะเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากบุรุษและผู้ที่จะประพฤติปฏิบัตินั้นมั่นคงเข้มแข็ง แล้วฝึกหัดให้มันขึ้นมาตามความเป็นจริงของเราให้ได้

แล้วถ้ามันฝึกหัดขึ้นมาเป็นตามความเป็นจริงของเรา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สัมมาสมาธิๆ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

แค่จิตสงบ มันถึงผู้ที่ไม่มีวุฒิภาวะถึงไปติดแค่นี้ไง ในวงกรรมฐานเขาเรียกว่าติดสมาธิ แต่มันเลวร้ายกว่านั้นที่ทำสมาธิไม่เป็น แล้วไม่มีสมาธิเลยอีกต่างหาก

แต่ถ้ามีสมาธิแล้ว คนที่ไม่มีอำนาจวาสนานะ “โอ้โฮ! นิพพาน ปล่อยวางได้หมดเลย”

อ้าว! ก็สมาธิเป็นอย่างนั้น มันมีเหตุมีผลอะไร สมาธิไง นี่ไง อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถไง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะแก้กิเลสให้ใครไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางๆ ให้ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ต้องจิตดวงนั้นที่สงบระงับแล้ว จิตดวงนั้นยกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็น มันถึงจะเข้าถึงบุคคล ๔ คู่

©2026 sa-ngob.com

จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก

แต่ในปัจจุบันนี้ จิตมันโดนกิเลสครอบงำ แล้วมันก็ไปกว้านเอาแต่ความเห็นผิด เอาแต่ความทุกข์ความยากมาเผาลนเราทั้งนั้น

ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลามันเป็นจริงๆ มันเป็นจริงที่ไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพานไง อานนท์ เราเอาของเราไปเท่านั้น เราไม่ได้เอาของใครไปเลยนะ ไม่ต้องห่วง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์แน่นอน

แต่ถ้ามันรู้แล้วๆ มันจะหันซ้ายหรือหันขวาล่ะ แล้วมันจะหันไปไหนล่ะ แต่เพราะมันไขลานไง กิเลสมันก็ไขให้เราเชื่อมันไป ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นน่ะ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อธิษฐาน แล้วทำความเป็นจริงของเรา ทำความสงบของใจให้ได้ แล้วถ้าใจสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา

คนถ้าไม่มีอำนาจวาสนา จิตสงบแล้วติดในสมาธิ คิดว่านั่นคือนิพพาน แต่ไอ้ที่เลวร้ายกว่าคือไม่มีสมาธิเลย เอออออห่อหมกคิดไปเองทั้งสิ้น

แต่ถ้ามันมีวาสนา มันต้องพิสูจน์ ต้องตรวจสอบ การทำซ้ำๆ นี่สำคัญมาก ในการทำสมาธิทำสมาธิก็ทำซ้ำนั่นแหละ พอทำซ้ำๆ แล้วมันเบื่อหน่ายไง พอทำซ้ำๆ แล้วมันเครียดไง ทำซ้ำทำซากนั่นกิเลส แต่ก็มันเป็นการขีดวง ขีดวงให้กิเลสมันมีจำกัดวงอยู่เท่านี้ ถ้ามันไม่สงบ ก็ให้มันอยู่ได้แค่นี้ แต่ถ้ามันรุนแรงขึ้นไป มันก็ทำลายวงนั้นทะลุออกมา ทำลายทั้งสิ้น เราก็อีลุ่ยฉุยแฉก

เราก็กลับมา ถ้ามันสำนึกได้ ถ้ามันคิดได้ มันก็เริ่มต้นขึ้นมาใหม่ ถ้าเริ่มต้นขึ้นมาใหม่ มันก็ฝึกหัดของเราขึ้นมาให้มันสงบระงับเข้ามา

เพราะ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ไม่มีที่อื่น

สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าไม่มีฐานที่ตั้ง แล้วฐานอยู่ไหนล่ะ

เวลาฟังธรรมๆ งงเป็นไก่ตาแตก พูดแจ้วๆๆ แล้วจับต้นชนปลายอะไรไม่ได้เลยหรือ

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ พอจิตสงบมันก็รู้ว่าสงบไง

©2026 sa-ngob.com

หลวงปู่มั่นไง เริ่มต้นจิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร อย่างอื่นท่านไม่ถาม ความเป็นอยู่ ความทุกข์ความร้อน มันเป็นกรรมของสัตว์ เวลาสัตว์มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน จะมั่งมีศรีสุขทุกข์จนเข็ญใจนั่นเรื่องหนึ่ง

แต่จะมั่งมีศรีสุขทุกข์จนเข็ญใจ สมาธิก็เป็นสมาธิ สมาธิเป็นสากล สมาธิเป็นอันเดียวกัน ลัทธิศาสนาอื่นเขาก็สอนสมาธิๆ แต่มันเป็นมิจฉาไง เพราะมันติดในสมาธิไง แล้วไม่รู้จักสมาธิด้วยไง แล้วรู้อภิญญาๆ อภิญญา สมาบัติ ๘ ไง รู้วาระ รู้ต่างๆ

คนที่เขาปฏิบัติเขารู้ดีกว่านี้อีก เขาละวางไว้ก่อน เวลาชำระล้างกิเลสจนกิเลสสิ้นไปแล้ว สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์ เพราะหลวงปู่มั่นท่านพูดไง “อภิญญาแก้กิเลสไม่ได้ อภิญญาแก้กิเลสไม่ได้”

หลวงปู่เจี๊ยะท่านถามเลย “อภิญญาแก้กิเลสไม่ได้ แล้วหลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดทำไว้ทำไม”

“เอาไว้เป็นวิธีการสอนคน รู้ว่าเขาคิดอย่างไร รู้ว่าเขาทำอย่างไร มันเพื่อเป็นการชักนำให้เข้าสู่มรรค”

ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีอำนาจวาสนาอย่างนั้นไง

นี่ไง ฉะนั้นว่า ถ้าทำสมาบัติ ๘ นั่นน่ะมิจฉาทั้งนั้นน่ะ มันส่งออกทั้งนั้นน่ะ แต่ศีล สมาธิ ปัญญาต่างหาก เพราะมรรค ๘ ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ

แล้วเราล่ะ ธรรมะไขลาน กิเลสมันไขให้ ชอบตามใจกิเลส ชอบตามใจตัว ทำอย่างนี้แล้วมันมีความสุข ทำอย่างนี้มีความสงบ

ทำอย่างไรมีความสุข

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา มันแล้วแต่อำนาจวาสนาของคน พระบางองค์ถนัดในการเดินจงกรม เดินทั้งวันทั้งคืน พระบางองค์ถนัดในการนั่ง นี่ความถนัดของคนก็ไม่เหมือนกัน

แล้วเวลาเราปฏิบัติล้มลุกคลุกคลาน เราจะเริ่มต้นอย่างไร

©2026 sa-ngob.com

เราก็เดินจงกรม เพราะการเดินจงกรมมันเป็นอานิสงส์ ร่างกายแข็งแรง แล้วถ้าจิตมันเป็นสมาธิ มันแข็งแรง เข้มแข็ง ถ้านั่งสมาธิมันเป็นสมาธิได้ง่าย แต่มันก็ไม่เข้มแข็งเหมือนกับเดินจงกรม เพราะเดินอยู่แล้วสงบ ไอ้นี่นั่งอยู่ไง

ไอ้ที่ว่าหลับตาลืมตา ไร้สาระเลย เพราะเขาไม่รู้จักจิต

จักขุญาณ ไม่ใช่ลืมตาหลับตา ลืมตาก็เป็นสมาธิได้ หลับตาก็เป็นสมาธิได้ สมาธิเป็นสมาธิ คนตาบอดก็ทำสมาธิได้ คนตาไม่ดีก็ทำสมาธิได้ เพราะสมาธิไม่ใช่ตา

สมาธิเกิดจากจิต จิตเท่านั้นที่เป็นสัมมาสมาธิ

พอจิตมีความสงบระงับแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเข้าสู่มรรค มัคโคทางอันเอกไง ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ กองทัพธรรม กองทัพธรรมเราเป็นผู้ขวนขวาย ค้นคว้า ฝึกหัดขึ้นมาบนหัวใจของเรา ถือว่าเป็นกองทัพธรรม

คำว่า “สมถกรรมฐาน” ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ตั้งบนหัวใจของคน จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาจิตแก้จิต หลวงปู่มั่นท่านบอกว่า “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร”

จิตมีเบสิก จิตมีพื้นฐานให้มีการกระทำขึ้นมาในการประพฤติปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนาหรือไม่

ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน จิตไม่มีกำลัง ไม่มีสัมมาสมาธิที่เห็นสติปัฏฐาน ๔ อันนั้นมันเป็นธรรมะไขลานทั้งนั้นน่ะ ไขลาน แล้วลานใครสั้น ลานใครยาว แล้วเพราะถ้าไขลานมันยาว มันไปได้ไกล เวลามันหมดลาน จบครับ

แต่ถ้าเป็นจริงไง จิตที่สงบแล้วเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ในการประพฤติปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ในพระพุทธศาสนา จิตสงบแล้วเห็นกาย สะเทือนมาก จิตสงบแล้วจับเวทนาได้ คนที่ภาวนาๆ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เวลามันเจ็บปวดขึ้นมา เจ็บเจียนตาย เวลามันจิตมันสงบปั๊บ จบครับ

จิตโง่ จิตไปยึดไปมั่น จิตไปแบกรับภาระ มันก็เสวยเวทนาไง จิตมันปล่อยเวทนา มันก็กลับมา กลับมาสู่จิตของตนไง เวทนามันอยู่ข้างนอกนู่น จิตมันสงบระงับเข้ามาอยู่นี่

©2026 sa-ngob.com

เวลามันพิจารณาไป แล้วถ้าจิตสงบแล้วมันถึงจับเวทนาได้ ถ้าจิตมันสงบแล้วจับเวทนาพิจารณาเวทนาไง มันยิ่งพิจารณาไปเท่าไรมันก็จะรู้ว่า โอ๋ย! โง่เง่าเต่าตุ่นแค่ไหน กว่าจะรู้จักว่าความโง่เง่าเต่าตุ่น เห็นไหม มันรู้ขึ้นมาเพราะด้วยสติด้วยปัญญาของตนไง

ถ้าไม่มีสติปัญญาของตน คนอื่นเขาบอกเราโง่เง่าเต่าตุ่น เถียงปากเปียกปากแฉะเลยนี่ล่ะ แต่เวลามีปัญญาขึ้นมาว่าเอ็งโง่ เออ! จริง ถ้าไม่จริง มันไม่ปวด ไอ้ที่มันปวดเพราะมันโง่ ถ้ามันฉลาดแล้วไง เวทนาเป็นเวทนา จิตเป็นจิต ไม่เกี่ยวกัน เวทนาก็สักแต่ว่าเวทนา

ถ้ากำลังของสมาธิไม่พอ สติปัญญาเราไม่เท่าทัน สักแต่ว่า ชาๆ อยู่อย่างนั้นน่ะ มันไม่เจ็บไม่ปวด แต่ถ้ามันชนะนะ ว่างหมดเลย มันว่างด้วยสติด้วยปัญญา นี่เวลาปัญญามันเกิด เห็นไหม มันไม่ใช่ธรรมะไขลาน มันเป็นระหว่างกองทัพธรรม

กองทัพธรรม คือศีล คือสมาธิ คือปัญญา คือมรรค ๘ มรรค มรรคญาณ จักขุญาณเกิดขึ้นจากจิตดวงนี้ จักขุญาณเกิดขึ้นจากจิตดวงนี้เพราะการเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา นี่พระกรรมฐาน ผู้ที่ปฏิบัติขึ้นมามันจะเกิดภาวนามยปัญญา

แล้วพอมันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา เพราะความคิดเร็วกว่าแสง แล้วมันหยุดสงบมาเป็นสัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่น เวลาจิตฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะหมุนติ้วๆ ปัญญามันจะเร็วมาก มันแตะ มันไปรู้เห็นสิ่งใด ปัญญาทัน ปล่อยๆๆ มันจะชัดเจน นี่กองทัพธรรม ธรรมเกิดจากการภาวนา อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

แล้วตนพึ่งตนได้ไหม

นี่ไง ปุถุชน กัลยาณชน ปุถุชนคนหนา ปุถุชนคนหนาคือมันหนา หนาไปด้วยรูป รส กลิ่น เสียง บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมารไง เวลามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิมันพิจารณาแล้วมันปล่อยๆ พอปล่อย หยุดแล้วเดี๋ยวคิดอีก คิดอีกก็พุทโธๆ ไปเรื่อยๆ พุทโธไป พุทโธต่อเนื่องไป ถ้ามันคิด เราก็ใช้สติปัญญาเลย

เวลามันเห็นโทษนะ โง่ เสียงก็คือเสียง รูปก็คือรูป รสก็คือรส ถ้าฉลาดแล้วมันก็อยู่ข้างนอก ไม่เกี่ยวอะไรกับเรา เราเองโง่ต่างหาก เวลามันเท่าทัน เห็นไหม กัลยาณชน เวลามันขาดเลยนะ ขาด

©2026 sa-ngob.com

จิตมันสงบ เวลาจิตสงบแล้วถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เวลาถ้ามันจับต้องของมันได้ เวลาเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาในพระพุทธศาสนา เวลาปัญญามันเคลื่อน มรรคมันเคลื่อน ปัญญามันหมุนติ้ว ไม่ใช่ว่าไขลาน ไขลานคือสัญญา

ขณะที่มันหมุน มันติ้วๆ เวลาถ้าสมาธิมันเบาบางลงนะ มันจะเข้าสู่สัญญา เวลาเข้าสู่สัญญา ทำไมมันเป็นอย่างนี้ ทำไมมันเป็นอย่างนั้น ทำไมมันเป็นอย่างนั้น

มันเป็นกิเลส กิเลสมันแทรกเข้ามาได้แล้ว แล้วด้วยความไม่รอบคอบของผู้ปฏิบัตินั้น ถ้าผู้ที่ปฏิบัตินั้นยังถูลู่ถูกังเดินหน้าต่อไป มันจะเสื่อมลงเรื่อยๆ เสื่อมลงเรื่อยๆ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์หรือผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้นฉลาดขึ้น เขาจะปล่อยวาง เขาจะปล่อยการใช้ปัญญาทันที ปล่อยการใช้ปัญญาแล้ว ปล่อยเพื่ออะไร

ปล่อยเพื่อกลับไปพุทโธ ปล่อยไปเพื่อใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปล่อยไปเพื่อสร้างกำลังของสมาธิขึ้นมา พอสมาธิขึ้นมา พอสมาธิที่มีกำลังขึ้นมา กลับมาใช้ปัญญาอย่างเดิม หมุนติ้วๆๆ อีกแล้ว

หมุนติ้วๆ คือว่ามันพิจารณา มันแยกมันแยะ ถ้าพิจารณากายนะ ให้มันแปรสภาพของมันไป ถ้าจิตมันมีกำลังของมันนะ เวลาพิจารณากาย พับๆ มันเป็นวิภาคะ มันเป็นไปโดยตามคำสั่งเลย ให้แปรสภาพ ให้ละลาย ให้เป็น พับๆ เป็นแล้วเป็นให้ดูด้วย เป็นชัดๆ เลย

แต่ถ้าสมาธิไม่พอนะ มันไม่ไปหรอก มันเก้ๆ กังๆ ถ้ายังเป็นสติปัฏฐาน ๔ อยู่นะ แต่ถ้าเป็นธรรมไขลาน จบครับ มันเป็นสัญญา เป็นภาพตายตัวไง เป็นสิ่งที่เรื่องโลกๆ ไง แล้วก็ล้มลุกคลุกคลานกันอยู่อย่างนั้นน่ะ ไอ้พวกไขลานน่ะ ธรรมะไขลาน ความจำ จำไว้เพื่อไขลาน

แต่การประพฤติปฏิบัติมันต้องเป็นความจริง ความจริงเพราะอะไร

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนที่สร้างบุญสร้างกุศลมา เวลาเขาสิ้นชีวิตไป เขาไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เห็นไหม ไปแล้ว จิตไปแล้ว จิตไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไม่มีร่างกาย เป็นทิพย์หมด สิ่งที่เวลาทำบาปอกุศล เทวทัตลงนรกอเวจีสดๆ เลย

จิตนี้เป็นนามธรรมๆ สิ่งที่เราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ มีกายกับใจๆ เวลาเราพิจารณาๆ ของเรา สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นเรื่องวัตถุธาตุ เราก็คิดของเรา

©2026 sa-ngob.com

เราพิจารณาของเราได้ทางทฤษฎีได้ทั้งสิ้น เวลามันเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดในพระพุทธศาสนา มันไม่ใช่ปัญญาอย่างนั้น มันเป็นปัญญาของจิต

ในทางศาสนาถึงบอกว่า ปัญญาสมองกับปัญญาใจไง

ถ้าปัญญาสมอง ก็ปัญญาสัญญา ปัญญาการจำ ปัญญาทางทฤษฎีนี่ไง แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ ปัญญามันเกิดจากจิตนี้ไง แล้วปัญญาที่เกิดจากจิต เกิดจากภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันบดบี้สีไฟ ที่มันพิจารณาของมันอยู่ในท่ามกลางหัวใจนี้ไง

นี่สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน

เวลาฐานมันเกิดขึ้น เวลาปัญญามันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นอย่างไร แล้วปัญญาที่มันเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญาในพระพุทธศาสนา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะรู้จริงเห็นจริงอย่างนี้ขึ้นมาบ้างหรือเปล่า ถ้ามันไม่รู้จริงเห็นจริงขึ้นมา เห็นไหม

กองทัพธรรม สัจธรรมที่จะเกิดขึ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลสให้ใครไม่ได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมเป็นศาสดาของเรา เป็นภาคปริยัติ เป็นทฤษฎี เป็นความทรงจำ ทรงจำขึ้นมาให้ปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริง เวลามันเป็นความจริงขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงเป็นข้อเท็จจริง

หลวงปู่มั่นบอกเลย เวลาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้ว ปริยัติ ปฏิบัติ เป็นอันเดียวกัน

แต่ถ้ามันไขลาน มันจะเป็นอันเดียวกันได้อย่างไร มันกีดมันขวางอยู่อย่างนั้นน่ะ มันกีดมันขวางแล้วมันบังคับนะ บังคับว่าจะให้มันเป็นความจริง บังคับว่าต้องให้เป็นอย่างนั้น ทุกข์เจียนตาย

นี่ไง เพราะมันก้ำกึ่งอยู่อย่างนั้นแหละ แค่นี้ กิเลสมันหลอกแค่นี้ก็ตาย อยู่กับกิเลสไปอย่างนั้นน่ะ อยู่กับกิเลสไป แล้วยังมั่นหมายว่าตัวเองเป็นธรรมอีกนะ

แต่ถ้าเราตรวจสอบไง ปฏิบัติซ้ำ ถ้ามันปฏิบัติไปแล้วหนึ่งรอบ ปฏิบัติไปแล้วมีความเข้าใจอย่างนั้น แล้วถ้ามันทำซ้ำ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ

บุคคล ๔ คู่ไง ถ้ามันเป็นความจริงไง สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสไง ความเห็นจริงที่มันเป็นจริงขึ้นมาอยู่ไหน ถ้ามันเป็นความเห็นจริงขึ้นมา จบครับ สังโยชน์ขาด สักกายทิฏฐิ

©2026 sa-ngob.com

วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ถ้าพิจารณากายเป็นไตรลักษณะ เวลาสมุจเฉทปหาน ขณะ นิโรธ ดับหมด

แล้วดับอย่างไร

ถ้ามันดับแล้ว กิเลสตายได้หนเดียว ถ้ามันขาดแล้วจบครับ ดั่งแขนขาด

ถ้ามันไม่มีอะไรเลย มันไม่มีอะไร นี่ไง ตทังคปหานไง ตทังคะ รู้แล้วรู้เล่าอย่างที่เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี่ไง เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าสมาธิเราเข้มแข็ง สมาธิเรามีกำลังขึ้นมา เราก็พิจารณาอะไรของเราได้เหมือนกันนะ แล้วมีอะไรที่มันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาบ้าง ถ้าสิ่งใดที่มันไม่ใช่ข้อเท็จจริง มันก็เป็นการฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าในการประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างนี้แหละ อย่างนี้แหละคือตามสมมุติบัญญัติของบุคคลคนนั้น

บุคคลคนคนนั้นได้สร้างอำนาจวาสนามามากน้อยขนาดไหน บุคคลคนนั้นมีกิเลสตัณหาความทะยานอยากมากน้อยขนาดไหน บุคคลคนนั้นโดนกิเลสครอบงำอย่างใด แล้วก็ฝึกหัดตามแต่กิเลส เราจะปลดเปลื้องกิเลสในหัวใจของตน มันก็ต้องไปเผชิญหน้ากับกิเลสโดยข้อเท็จจริงอันนั้น

ถ้ามันเผชิญหน้ากับข้อเท็จจริงอันนั้น แต่ข้อเท็จจริงที่เผชิญแล้ว เราเชื่อมันหรือเราจะฝึกหัดเราจะมีกำลังขึ้นมาให้เป็นกองทัพธรรมที่จะสำรอก ที่จะคายกิเลสออกเป็นชั้นๆๆ เข้าไปล่ะ

มันก็อยู่ที่วาสนาของคน มันอยู่ที่วาสนาของผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น

ถ้ามีวาสนาไง ไม่เชื่อๆๆ ต้องทำๆๆ

เวลามันขาดไปแล้ว พิสูจน์อย่างไรมันก็ขาด พิสูจน์แล้วมันก็ไม่มี เพราะพิสูจน์แล้ว สิ่งถ้ามันขาดไปแล้วมันไม่มี ก็คือที่มันไม่มี

แต่ถ้ามันมีอยู่นะ ไขลานว่ามันขาด ไขลานว่ามันไม่มี มันก็มี มันก็มีอย่างนั้นแหละ อยู่แบบข้อเท็จจริงด้วย อยู่ซึ่งๆ หน้าต่างหาก แต่ไขสือ ธรรมะไขลาน เจื้อยแจ้วเลยล่ะ เป็นธรรมๆ ไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีข้อเท็จจริงเพราะอะไร จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พระโสดาบันเกิดอีก ๗ ชาติ รู้หรือเปล่า รู้อย่างไร มีสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริง

พระโสดาบันไม่สีลัพพตปรามาส ไม่ถือมงคลตื่นข่าว ไม่พูดนอกพระพุทธศาสนา ไม่เอารัดเอาเปรียบใครนะ ไม่ทำลายใครทั้งสิ้น พระโสดาบันนะ ถ้ามันเป็นจริงไง ถ้าสมุจเฉทปหาน สังโยชน์ขาด วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส มันไม่มี เพราะมันรู้จริงเห็นจริงในบุคคลคู่ที่ ๑

©2026 sa-ngob.com

คู่ที่ ๑ ยังรู้ได้ชัดเจนแจ่มแจ้งขนาดนั้น ถ้ามันเป็นจริงนะ ถ้ามันเป็นจริงไม่ใช่ไขลานนะ มันพิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้สำหรับผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น เพราะมันเป็นคุณสมบัติของเรา มันเป็นประโยชน์ของเรา เราไม่ต้องไปเกี่ยงโต้แย้งกับใครบุคคลใดๆ ทั้งสิ้น มันไม่ใช่เรื่องของเรา มันเรื่องของบุคคลคนนั้น มันจะไขลานอย่างใดมันก็เป็นกรรมของสัตว์

เพราะในโลกนี้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาน้อยกว่าการเชื่อลัทธิศาสนาอื่นนะ แล้วผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา พุทธทะเบียนบ้านเยอะแยะไปหมดเลย แล้วพุทธทะเบียนบ้านติเตียนผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ชาวพุทธที่แท้จริงเข้มข้นที่ปฏิบัติว่าเห็นแก่ตัวๆๆ มันจะเหลือเข้ามาเท่าไรไง

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า สิ่งที่เขาไม่เชื่อ สิ่งต่างๆ มันเรื่องของเขา เราไม่ต้องไปบังคับบัญชาให้เขามีความรู้ความเห็นเหมือนเรา แต่ของเรา เราพิสูจน์ได้ ถ้ามันเป็นความจริง ถ้ามันไม่ใช่ธรรมะไขลาน แล้วถ้ากิเลสมันไขลาน เจ็บปวดกว่านั้น

แต่ถ้าเป็นความจริง กองทัพธรรม

กองทัพธรรม เวลาทางสังคม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสร้างบุคลากรขึ้นมาเป็นกองทัพธรรมๆ กองทัพธรรมเขามีคุณธรรมในใจนะ ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว ถ้ามีคุณธรรมแล้วมันจะไปกลัวอะไรภูตผีปีศาจ ไอ้พวกผีสางเทวดา มันจะไปกลัวอะไร ถ้าไม่กลัวอะไรขึ้นมา มันถึงคุ้มครองผู้ที่ใฝ่เนื่องจากนอกพระพุทธศาสนาให้ละให้ทิ้งความเชื่อ ความเห็นผิดอั้นนั้น แล้วกลับเข้ามาถือพระพุทธศาสนา

ถือพระพุทธศาสนาคือถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมๆ สัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เขามีศีลมีธรรมคุ้มครองหัวใจของเขาเพื่อให้เขามีความสุข ให้เขามีสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ ไม่ให้กิเลสตัณหาความทะยานอยากอยู่ในใจของเขา แล้วลากถูลู่ถูกังออกนอกลู่นอกทางไปตามกิเลสที่มันจะชักนำไป นี่กองทัพธรรม

แต่ของเรา เราจะเอาสัจจะความจริง เวลาภาวนามยปัญญา ให้ธรรมหมุนติ้วๆ ในหัวใจของตน ถ้าธรรมหมุนติ้วๆ ขึ้นมาในหัวใจของตน มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ มันเร็วมาก

เพราะเวลาความคิดไง เวลาความคิด เวลาถ้ามันฟุ้งมันซ่าน มันทุกข์มันยาก มันไปเร็วมาก แล้วความเร็วอย่างนั้นคิดทันมันหรือ แล้วเวลากิเลสเวลามันขึ้น เวลาความคิดมันมา เสวยอารมณ์ๆ เวลาจิตมันสงบระงับเข้ามาเป็นอิสระ ไม่เสวยอารมณ์ มันไม่เสวยสิ่งใด มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น เป็นอิสระ เห็นไหม พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

©2026 sa-ngob.com

แล้วมันอยู่ได้อย่างไร

น้ำใสๆ ในแก้ว ถ้ามันไม่มีสีไม่มีกลิ่น เราก็จะไม่รู้ว่ามีน้ำได้อย่างไร จิตของเรา จิตเดิมแท้นี้ผ่องใสๆ ถ้ามันไม่คิดไม่นึกขึ้นมา เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเรามีความคิด เราจะมีหัวใจอยู่อย่างไร

บางคนนั่งเฉยๆ นึกว่าคนตาย นึกว่าเอ็งตายแล้ว แต่ความจริงไม่ใช่ เขานั่งอยู่น่ะ เพราะอะไร เพราะเขามองความคิดไง แต่ถ้ามันมีสีมีกลิ่นขึ้นมา เออ! จะรู้ว่าความคิดไง เห็นไหม จิตเสวยอารมณ์

เสวยอารมณ์ แล้วธรรมชาติของมัน ธาตุรู้ สิ่งที่ถูกรู้ มันจะเป็นธรรมชาติของมันอยู่อย่างนั้น เวลาเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็ทำให้มันสงบระงับเข้ามา ให้มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้นนั่นจะมีกำลังมาก

ถ้ามันพาดพิงอารมณ์ใดๆ บ้าง เราก็คุ้มครองดูแลรักษาขึ้นมาให้ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าและการออก เวลายกขึ้นสู่วิปัสสนาแล้ว เพราะการวิปัสสนามันต้องทำซ้ำทำซากตลอดเวลา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ มันจะต้องควบคุมดูแลรักษาใจของตนเป็น ถ้ารักษาใจของตนเป็น สมาธิจะเสื่อมไปไหน อยากรู้นัก เหตุมันเกินสมาธิอีก เหตุมันเหนือสมาธิ สมาธินี้สบายมาก เพราะเราอยู่กับเหตุไง ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มีสติสัมปชัญญะดูแล จบ

แต่ปัญญาใช้ไม่เป็น ใช้อย่างไร

ต้นเหตุแห่งการใช้ปัญญา กาย เวทนา จิต ธรรม

ไม่มีกาย เวทนา จิต ธรรม ในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ จะพิจารณาอะไร แล้วพิจารณาพิจารณาเป็นหรือเปล่า

อย่างกลาง อย่างหยาบ อย่างละเอียด อย่างหยาบๆ ก็จับต้องได้ พิจารณาได้ เวลามันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป โอ๋ย! บรรลุธรรมแล้ว

ยัง

ต้นคด ปลายตรงไม่มี หลวงปู่มั่นยืนยันไว้ ต้นต้องตรง

©2026 sa-ngob.com

สัมมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนา ท่ามกลาง พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า กิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด กิเลสของใครมันยึดมั่นถือมั่นมากน้อยขนาดไหน บางคนถูลู่ถูกัง ทำแล้วทำเล่ากว่าจะเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมาแต่ละขั้นแต่ละตอนเกือบเป็นเกือบตาย

ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่นพรรษา ๓๘ นะ กว่าจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์น่ะ พรรษา ๓๘ ไปดูครูบาอาจารย์สิ ๙ พรรษาสำเร็จแล้ว ต่างกันอย่างไร แต่อำนาจวาสนาแตกต่างนะ หลวงปู่มั่นนี่ยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่ในวงการพระกรรมฐานในสมัยปัจจุบันนี้

ไม่มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ไม่มีพวกเราหรอก ประพฤติปฏิบัติถูลู่ถูกังเกือบเป็นเกือบตายแล้วไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ คอยคุ้มครองดูแล จะปฏิบัติกันอย่างไร ขนาดมีครูบาอาจารย์คุ้มครองดูแล หลวงปู่มั่นท่านยังบอกเลย ไอ้พวกแซงหน้าแซงหลัง

ไอ้พวกแซงหน้าแซงหลังมันไม่เอาปัจจุบัน มันไม่เอาอตฺตา หิ อตฺตโน นาโถไง ถ้าเอาอตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ มันจะแก้ที่หัวใจของตน บุคคลคนนั้นจะเป็นพระปฏิบัติที่ดีงาม

นี่แซงหน้าแซงหลังมันเตลิดเปิดเปิงไปไง เพราะเตลิดเปิดเปิงมันก็มองแต่สังคมโลก มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ อยากจะมียศถาบรรดาศักดิ์ อยากจะมีคนชื่อเสียงศรัทธา อยากจะมีคนรู้จัก

เฮ้ย! มึงจะบ้าแล้วหรือ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์คุ้มครองดูแล อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนกำจัดกิเลสในใจของตน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังกำจัดกิเลสในหัวใจของใครไม่ได้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านคุ้มครองดูแล ท่านคอยทะนุถนอมพวกเราขนาดไหน แล้วทำไมไม่จัดการ ไม่ดูแลใจของตน ไอ้ที่มันแฉลบ ไอ้ที่มันแลบ ไอ้ที่มันออกไปวุ่นวายนั่นน่ะ นั่นมันส่งออกทั้งนั้นน่ะ

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ จิตที่สงบระงับแล้ว จิตที่มันมีกำลังแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาให้เป็นคุณธรรมในใจของตนขึ้นมาสิ เป็นบุคคล ๔ คู่ คู่ที่ ๑ คู่ที่ ๒ คู่ที่ ๓ คู่ที่ ๔

คู่ที่ ๑ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส

คู่ที่ ๒ กามราคะ ปฏิฆะอ่อนไปรู้เลย กายกับใจนี้แยกออกจากกันเลย โลกนี้ราบ แล้วติดอยู่นั่นแหละ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ที่ดีงาม ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดีงามพยายามส่งเสริมขึ้นไปนะ พอเข้าไปเห็นอสุภะนั่นน่ะ เห็นอสุภะ เห็นกามราคะ กามราคะนี้ร้ายกาจนัก เป็นแม่ทัพใหญ่

©2026 sa-ngob.com

พญามารเป็นเจ้าวัฏจักร มันมีลูกสาว ๓ คน เรือน ๓ หลังนั้นน่ะยิ่งใหญ่นัก ทุกคนจำนนทั้งสิ้น ไอ้ที่ปากดีๆ ไขลานทั้งนั้น

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ลูกสาวมัน พญามาร พยายามพิจารณา เห็นไหม จิตถอดน่ะ ถอดขันธ์ ๕ ถอดวิญญาณ ถ้าจิตถอดๆ พอจิตถอดแล้ว พิจารณาจนถึงที่สุดนะ บุคคลคู่ที่ ๓

จิตในปฏิจจสมุปบาท จิตเห็นจิตนั่นน่ะ นั่นน่ะภวาสวะ นั่นน่ะตัวภพ นั่นล่ะพญามาร ถ้ามันเข้าถึงพญามาร เข้าถึงมาร เวลามันพลิกฟ้าคว่ำดิน จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส นี่ไง ไอ้สว่างไสว ไอ้ว่างๆ อุปกิเลสทั้งนั้น

อุปกิเลส ๑๖ เอ็งเป็นอะไร เอ็งไปเอาชื่อมาสวมใส่สิ เอ็งมีว่างๆ มีแสงสว่าง เอ็งไปเอากิเลส ๑๖ มาแขวนป้ายไว้เลย ไอ้พวกธรรมะไขลาน

ถ้ามันเป็นความจริง เห็นไหม จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

จิตถอด ถอดจิตวิญญาณ ผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้ ขาดหมด เข้าไปสู่ปฏิจจสมุปบาท อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา ไม่ใช่ขันธ์ จิตเดิมแท้ผ่องใส มันใสอย่างไร มันใสขนาดไหน แล้วถ้ามันใส มันใสเพราะอะไร แล้วถ้ามันพลิกฟ้าคว่ำดิน ถ้าอวิชชาคือความไม่รู้ในตัวของมันเอง แล้วถ้ามันวิชชาล่ะ

ถ้ามันเป็นวิชชา ถ้ามันเท่าทันล่ะ อะไรจะเกิด อะไรจะดับอีก มีอะไรเกิดและมีอะไรดับอีก ถ้ามันทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ถ้ามันทำลายจิตทั้งหมด จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วถ้าทำลายภพ ทำลายจิตแล้ว อะไรจะเวียนว่าย อะไรจะเกิด อะไรจะดับ มีอะไรเกิดและมีอะไรดับ

ถ้ามันทำความเป็นจริงนะ ไม่ใช่ไขลาน

ถ้าไขลาน มันจะเกิดดับ เกิดความสว่าง ไขลานไปทั่ว แล้วไขลานในสถานะใด ไขลานในที่ใดก็ไปหยิบจับเอาตรงนั้นมาอ้างมาอิงไง ในพระไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ จะหยิบจับตรงไหนก็ได้ เอามาไขลาน เอามาขยายความ เอามาเป็นจุดขาย

แล้ว ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว สิ่งที่เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมในสังคมสงฆ์ ในการประพฤติปฏิบัติที่ล้มลุกคลุกคลานมา มันเป็นเครื่องยืนยันได้ เราแค่เปิดตำรา เราแค่เปิดประวัติศาสตร์ เราจะรู้จะเห็นเลยว่า กลุ่มใด ชนชั้นใด กลุ่มชนใด ประพฤติปฏิบัติไปแล้วเป็นอุปาทานหมู่อย่างใด ชุมชนใดมีความรู้ความเห็นอย่างใด

อายเขาไหม อายเขาบ้างหรือเปล่า ไอ้พวกไขลาน

©2026 sa-ngob.com

สิ่งที่เป็นจริงๆ มันเป็นจริงในใจของเรา กองทัพกิเลสกับกองทัพธรรม

กองทัพกิเลสมันมีอยู่โดยดั้งเดิม มีอยู่แล้วในใจของผู้เวียนว่ายตายเกิด ถ้าเกิดมานี่อวิชชาทั้งนั้น

กองทัพธรรม กองทัพธรรมที่เราฝึกหัดการประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้ พยายามฝึกหัดให้มันเป็นความจริง

วันสำคัญในพระพุทธศาสนา มันก็ให้เป็นวันสำคัญของเราบ้าง แล้วเราก็เอาจริงเอาจังประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นจริตเป็นนิสัย ผู้ที่ใช้ทำความสงบของใจก็ทำความสงบของใจให้เป็นสัมมาสมาธิ ผู้ที่ฝึกหัดใช้ปัญญาก็ให้ทำสมาธิแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นจริตนิสัย เป็นอำนาจวาสนาของตน

ใครมีวาสนา ช้างกระดิกหู งูแลบลิ้น พิจารณา พับ! สิ้นกิเลสทันที เอวัง

©2026 sa-ngob.com